

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

योनौ पञ्चदश च॥१॥

अपां त्वेमन्थासादयाम्यपां त्वोद्गन्थासादयाम्यपां त्वा
भस्मन्थासादयाम्यपां त्वा ज्योतिषि सादयाम्यपां त्वार्यने
सादयाम्यर्णवे सदेने सीद समुद्रे सदेने सीद सलिले
सदेने सीदापां रव्ये सीदापां सधिषि सीदापां त्वा
सदेने सादयाम्यपां त्वा सधस्थे सादयाम्यपां त्वा
पुरीषे सादयाम्यपां त्वा योनौ सादयाम्यपां त्वा पार्थसि
सादयामि गायत्री छन्दस्त्रिष्टुप्छन्दो जगती छन्दोऽनुष्टुप्छन्दः
पङ्क्तिश्छन्दः॥ [1]

त्वया मनो जुमदग्निर्ऋषिः प्रजापतिर्गृहीतया त्रिंशच्च॥२॥

अयम्पुरो भुवस्तस्य प्राणो भौवायनो वसन्तः प्राणायनो
गायत्री वासन्ती गायत्रियै गायत्रं गायत्रादुपां शु-
रुपां शोस्त्रिवृत्रिवृतो रथन्तरं रथन्तराद्वसिष्ठ ऋषिः
प्रजापतिर्गृहीतया त्वया प्राणं गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं

द॒खि॒ष्णा वि॒श्वक॑र्मा॒ तस्य॒ मनो॑ वै॒श्वक॑र्मणं॒ ग्री॒ष्मो
मा॒न॒सस्त्रि॑ष्टु॒ग्रेष्मी॒ त्रि॑ष्टु॒भं ऐ॒डमै॑डाद॒न्तर्या॑मो॒ऽन्तर्या॑मात्
प॒ञ्चद॑शः प॒ञ्चद॑शाद्बृहद्बृ॒हतो भ॒रद्वा॑ज॒ ऋषिः॑ प्र॒जाप॑तिगृहीतया॒
त्वया॒ मनः॑ [2]

गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यो॑ऽयम्पश्चाद्वि॒श्वव्य॑चा॒स्तस्य॒ च॒ख्युर्वै॑श्वव्यच॒सं
व॒र्षाणि॑ चा॒ख्युषा॑णि जग॑ती वा॒र्षी जग॑त्या॒ ऋ॒ख्यम॑मृ॒ख्यमा॑च्छु
शु॒क्रात्स॑प्तद॒शः स॑प्तद॒शाद्वैरू॑पं॒ वैरू॑पाद्वि॒श्वमि॑त्र॒ ऋषिः॑
प्र॒जाप॑तिगृहीतया॒ त्वया॒ च॒ख्युर्गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यं॑ इ॒दमु॑त्तरा॒त्सुव॑स्त
श्रो॒त्रं सौ॒व॒ शर॑च्छ्रौ॒त्र्यनु॑ष्टु॒ष्टो॒रद॑नु॒ष्टुभः॑ स्वा॒रं
स्वा॒रान्म॒न्थी म॒न्थिन॑ एकवि॒ंश ए॒कवि॒ंशाद्वै॒राजं॑
वै॒रा॒जाञ्ज॒मद॑ग्नि॒र्ऋषिः॑ प्र॒जाप॑तिगृहीतया [3]

त्वया॒ श्रो॒त्रं गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यं॑ इ॒यमु॑परि॒ म॒तिस्त॑स्यै
वाङ्मा॑ती हे॒म॒न्तो वा॑च्याय॒नः प॒ङ्क्तिर्हे॒म॒न्ती प॒ङ्क्तौ
नि॒धन॑वन्नि॒धन॑वत॒ आग्र॑य॒ण आ॑ग्रय॒णात्रि॑णव॒त्रय॑स्त्रि॒ंशौ
त्रि॑णव॒त्रय॑स्त्रि॒ंशाभ्या॑ं॒ शा॒क्रर॑रेव॒ते शा॑क्रर॑रेव॒ताभ्या॑ं
वि॒श्वक॑र्म॒र्षिः प्र॒जाप॑तिगृहीतया॒ त्वया॒ वाचं॑ गृ॒ह्णामि॑
प्र॒जाभ्यः॑॥ [4]

विद्वंष्ट्रवाङ्मयोऽष्टाविंशतिश्च॥३॥

प्राचीं दिशां वसन्त ऋतूनामग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणं
त्रिवृथस्तोमः स उ पञ्चदशवर्तनिरुयविर्वयः कृतमयांनां
पुरोवातो वातः सानंग ऋषिर्दखिणा दिशां ग्रीष्म
ऋतूनामिन्द्रो देवता ख्यत्रं द्रविणम्पञ्चदशः स्तोमः स उ
सप्तदशवर्तनिरित्यवाङ्मयस्त्रेतायांनां दखिणाद्वातो वातः
सनातन ऋषिः प्रतीची दिशां वर्षा ऋतूनां विश्वे देवा
देवता विट् [5]

द्रविणं सप्तदशः स्तोमः स उवेकविंशवर्तनिरिवृथसो
वयो द्वापरोऽयांनाम्पञ्चद्वातो वातोऽहभून् ऋषिरुदीची
दिशां शरदृतूनामित्रावरुणौ देवता पुष्टं द्रविणमेकविंशः
स्तोमः स उ त्रिणववर्तनिरुयवाङ्मय आस्कन्दो-
ऽयांनामुत्तराद्वातो वातः प्रत्न ऋषिरूर्ध्वा दिशां
हेमन्तशिशिरावृतूनाम्बृहस्पतिर्देवता वर्चो द्रविणं त्रिणवः
स्तोमः स उ त्रयस्त्रिंशवर्तनिः पष्ठवाङ्मयोऽभिभूरयांनां
विष्वग्वातो वातः सुपर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवरे ते
नः पान्तु ते नोऽवन्त्वस्मिन्ब्रह्मन्स्मिन्ख्यत्रेऽस्यामाशिष्यस्याम्पु-
देवहृत्याम्॥ [6]

सुवीरं भुवनानामुर्व्यां सप्तदश च॥४॥

ध्रुवखि॑ति॒ध्रुवयो॑नि॒ध्रुवासि॑ ध्रुवं योनि॒मा सी॑द सा॒ध्या।
उ॒ख्यस्य॑ के॒तुम्प्र॑थ॒मम्पु॒रस्ता॑द॒श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह
त्वा॑। स्वे द॒ख्ये द॒ख्यपि॑ते॒ह सी॑द दे॒वत्रा॑ पृ॒थि॒वी बृ॑ह॒ती
ररा॑णा। स्वा॒स॒स्था त॒नुवा॑ सं वि॒शस्व॑ पि॒तेवै॑धि सू॒नव॑ आ
सु॒शेवा॑श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑। कु॒ला॒यिनी॑ वसु॒मती॑
वयो॒धा र॒यिं नो॑ वर्ध॒ बहु॑ल॒ः सु॒वीर॑म्। [7]

अपा॑मतिं दु॒र्मति॑म्बाध॑माना रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्ती
सुव॑र्धेहि॒ यज॑मानाय॒ पोष॑म॒श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑।
अ॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि दे॒व्यानी॑ तां त्वा॒ विश्वे॑ अ॒भि गृ॑णन्तु
दे॒वाः। स्तोम॑पृ॒ष्ठा घृ॒तव॑ती॒ह सी॑द प्र॒जाव॑द॒स्मे द्र॒विणा॑
य॒जस्वा॑श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑। दि॒वो मूर्धा॑सि
पृ॒थि॒व्या नाभि॑र्वि॒ष्टम्भ॑नी दि॒शाम॑धि॒पत्नी॑ भुव॑नानाम्। [8]

ऊ॒र्मिर्द्र॑प्सो अ॒पाम॑सि वि॒श्वक॑र्मा त॒ ऋषि॑र॒श्विना॑ध्व॒र्यू
सा॑दयतामि॒ह त्वा॑। स॒जूर॑ऋ॒तुभिः॑ स॒जूर्वि॑धाभिः
स॒जूर्व॑सुभिः स॒जू रु॒द्रैः स॒जूरा॑दि॒त्यैः स॒जूर्वि॑श्वैर्दे॒वैः
स॒जूर्दे॒वैः स॒जूर्दे॒वैर्वयो॑ना॒धैर॒ग्रये॑ त्वा वैश्वान॒राया॑श्विना॑ध्व॒र्यू

सादयतामिह त्वा॥ प्राणम्मे पाह्यपानम्मे पाहि व्यानम्मे पाहि
चख्खुर्म उर्व्या वि भाहि श्रोत्रम्मे श्लोकयापस्मिन्वौषधीर्जिन्व
द्विपात्पाहि चतुष्पादव दिवो वृष्टिमेरय॥ [9]

पुरुषो वयुष्पद्विंशतिश्च॥5॥

अविर्वयस्त्रिष्टुप्छन्दो दित्यवाङ्मयो विराट्छन्दः पञ्चाविर्वयो
गायत्री छन्दस्त्रिवृत्सो वयं उष्णिहा छन्दस्तुर्यवाङ्मयोऽ-
नुष्टुप्छन्दः पष्ठवाङ्मयो बृहती छन्द उरुषा वयः सतोबृहती
छन्द ऋषभो वयः ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽ-
नुङ्गान् वयः पङ्क्तिश्छन्दो बस्तो वयो विवलं छन्दो वृष्णिर्वयो
विशालं छन्दः पुरुषो वयस्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽ- नाधृष्टं
छन्दः सिं०हो वयश्छुदिश्छन्दो विष्टम्भो वयोऽधिपतिश्छन्दः
ख्षत्रं वयो मयदं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी छन्दो
मूर्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः॥ [10]

छुदिषां पितृ षट्॥6॥

इन्द्राग्नी अव्यथमानामिष्टकां दृ०हतं युवम्। पृष्ठेन
द्यावापृथिवी अन्तरिख्यं च वि बाधताम्॥ विश्वकर्मा त्वा
सादयत्वन्तरिख्यस्य पृष्ठे व्यचस्वतीम्प्रथस्वतीम्भास्वती०

सूरि॒मती॒मा या द्या॒म्भास्या पृ॒थि॒वीमोर्व॑न्तरि॒ख्यम॑न्तरि॒ख्यं
यच्छा॒न्तरि॒ख्यं दृ॒हान्तरि॒ख्यम्मा हि॒ंसीर्वि॒श्वस्मै
प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ व्या॒नायो॑दा॒नाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्रा॑य
वा॒युस्त्वा॒भि पा॑तु म॒ह्या स्व॒स्त्या छु॑र्दिषा॑ [11]

श॑न्तमे॒न॒ तया॑ दे॒वत॑याङ्गि॒रस्व॒द्ध्रुवा सी॑द। रा॒ज्यं॑सि
प्रा॒ची दि॒ग्विरा॑ड॒सि द॒खि॒णा दि॒क्स॒म्राड॑सि प्र॒तीची॑
दि॒क्स्व॒राड॑स्युदी॒ची दि॒गधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पाहि
प्रा॒णम्मे॑ पा॒ह्यपा॒नम्मे॑ पाहि व्या॒नम्मे॑ पाहि च॒ख्युर्मे॑ पाहि
श्रो॒त्रं॑मे पाहि॒ मनो॑ मे जि॒न्व वा॒चं॑मे पि॒न्वात्मा॑न॒म्मे पाहि॑
ज्योति॑र्मे यच्छ॥ [12]

दे॒वताऽऽयु॑षे त्वा ष॒ट्॥७॥

मा छ॒न्दः प्र॒मा छ॒न्दः प्र॒तिमा छ॒न्दोऽस्त्री॑वि॒श्छ॒न्दः
प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्द उ॒ष्णिहा॒ छ॒न्दो बृ॒हती॑ छ॒न्दोऽनु॑ष्टुप्छ॒न्दो
वि॒राट्छ॒न्दो गाय॑त्री छ॒न्दस्त्रि॑ष्टुप्छ॒न्दो जग॑ती छ॒न्दः पृ॒थि॒वी
छ॒न्दोऽन्तरि॒ख्यं छ॒न्दो द्यौश्छ॒न्दः समा॑श्छ॒न्दो न॒ख्यं॑त्राणि
छ॒न्दो मन॑श्छ॒न्दो वा॒क्छ॒न्दः कृ॒षिश्छ॒न्दो हि॒र॑ण्यं छ॒न्दो
गौश्छ॒न्दोऽजा॑ छ॒न्दोऽश्व॑श्छ॒न्दः। अ॒ग्नि॑र्दे॒वता॑ [13]

वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता
 रुद्रा देवतादित्या देवता विश्वे देवा देवता मरुतो देवता
 बृहस्पतिर्देवतेन्द्रो देवता वरुणो देवता मूर्धासि राङ्गुवासि
 धरुणा यत्र्यसि यमित्रीषे त्वोर्जे त्वा कृष्यै त्वा ख्येमाय
 त्वा यन्त्री राङ्गुवासि धरणी ध्र्यसि धरित्र्यायुषे त्वा वर्चसे
 त्वौजसे त्वा बलाय त्वा॥ [14]

आशुस्सुतत्रिंशत्॥8॥

आशुस्त्रिवृद्धान्तः पञ्चदशो व्योम सप्तदशः प्रतूर्तिरष्टादशस्तपो
 नवदशोऽभिवर्तः सविंशो धरुणं एकविंशो वर्चो द्वाविंशः
 सम्भरणस्त्रयोविंशो योनिश्चतुर्विंशो गर्भाः पञ्चविंश
 ओजस्त्रिणवः क्रतुरेकत्रिंशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रध्नस्य
 विष्टपं चतुस्त्रिंशो नाकः षट्त्रिंशो विवर्तोऽष्टाचत्वारिंशो
 धर्त्रश्चतुष्टोमः॥ [15]

वसूनां भागोऽसि षट्त्वारिंशच्च॥9॥

अग्नेर्भागोऽसि दीर्घाया आधिपत्यम्ब्रह्म स्पृतं त्रिवृथस्तोम
 इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं ख्यत्रः स्पृतम्पञ्चदशः

स्तोमो नृचख्साम्भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रः३ स्पृतः५
 सप्तदशः स्तोमो मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्याधिपत्यं दिवो
 वृष्टिर्वाताः स्पृता एकविंशः स्तोमोऽदित्यै भागोऽसि पूष्ण
 आधिपत्यमोजः स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनाम्भागोऽसि
 [16]

रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पाथस्पृतं चतुर्विंशः स्तोमं
 आदित्यानाम्भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भाः स्पृताः
 पञ्चविंशः स्तोमो देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यः५
 समीचीर्दिशः स्पृताश्चतुष्टोमः स्तोमो यावानाम्भागोऽस्ययावानाम्
 स्पृताश्चतुश्चत्वारिंशः स्तोमं ऋभूणाम्भागोऽसि विश्वेषां
 देवानामाधिपत्यम्भूतं निशान्तः३ स्पृतं त्रयस्त्रिंशः स्तोमः॥
 [17]

सर्व्वेऽसुरोऽधिपतिर्वि पञ्चत्रिंशच्च॥ 10॥

एकयास्तुवत प्रजा अन्धीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत्तिसृभिः
 ब्रह्मासृज्यत् ब्रह्मणस्पतिरधिपतिरासीत् पञ्चभिरस्तुवत
 भूतान्यसृज्यन्त भूतानाम्पतिरधिपतिरासीत्सप्तभिरस्तुवत
 सप्तर्षयोऽसृज्यन्त धाताधिपतिरा- सीन्नवभिरस्तुवत

पितॄँऽसृज्यन्तादितिरधिपत्यासीदेकादशभि॑रस्तुवत॒र्तवोँऽसृज्यन्त
 त्रयोद॑शभि॑रस्तुवत॒ मासाँ अ॑सृज्यन्त॒ संवत्स॑रोऽधि॑पतिः
 [18]

आ॒सी॒त्प॒ञ्च॒द॒शभि॑रस्तुवत॒ ख॒ष॒त्रम॑सृज्य॒तेन्द्रो॑ऽधि॑पतिरासीत्स
 प॒शवोँऽसृज्यन्त॒ बृह॑स्पतिरधि॑पतिरासी- त्रव॑दशभि॑रस्तुवत
 शू॒द्रा॒र्याव॑सृज्येताम॒होरा॒त्रे अधि॑पती आस्ता॒मेक॑वि॒ंशत्या॑स्तुवतै
 प॒शवोँऽसृज्यन्त॒ वरु॑णोऽधि॑पतिरासी॒त्रयो॑वि॒ंशत्या॑स्तुवत
 ख॒षु॒द्राः प॒शवोँऽसृज्यन्त॒ पू॒षाधि॑पतिरासी॒त्पञ्च॑वि॒ंशत्या॑स्तुवता
 प॒शवोँऽसृज्यन्त॒ वा॒युरधि॑पतिरासीत्स॒प्तवि॑ंशत्या॑स्तुवत॒
 द्यावा॑पृथि॒वी वि [19]

ऐ॒तां वस॑वो रु॒द्रा आ॑दि॒त्या अनु॑ व्या॒यन्ते॑षामाधि॑पत्यमासी॒त्रव॑
 वन॑स्पत॒योऽसृज्यन्त॒ सोमो॑ऽ- धि॑पतिरासी॒देक॑त्रि॒ंशता॑स्तुवत
 प्र॒जा अ॑सृज्यन्त॒ यावा॑नां॒ चाया॑वानां॒ चाधि॑पत्यमासी॒त्रय॑स्त्रि॒ंशत॑
 भू॒तान्य॑शा॒म्यन्प्र॒जाप॑तिः परमे॒ष्ठ्यधि॑पतिरासीत्॥ [20]

ऊ॒र्जमे॑काँ प्र॒तिमु॒ञ्चमा॑ना भू॒यास॑मेकं प॒न्येका॑त्रवि॒ंशति॑श्च॥ 11॥

इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्योच्छ॑द॒न्तर॒स्यां च॑रति॒ प्रवि॑ष्टा।
 व॒धूर्ज॑जान॒ नव॑ग॒ङ्गनि॑त्री॒ त्रय॑ ए॒नाम्म॑हि॒मानः॑ सचन्ते॥

छन्दस्वती उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु संचरन्ती।
 सूर्यपत्नी वि चरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने अजरे
 भूरिरेतसा॥ ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आगुस्त्रयो घर्मासो
 अनु ज्योतिषागुः। प्रजामेका रख्यत्यूर्जमेका [21]

व्रतमेका रख्यति देवयूनाम्॥ चतुष्टोमो अभवद्या
 तुरीया यज्ञस्य पृष्ठावृषयो भवन्ती। गायत्रीं त्रिष्टुभं
 जगतीमनुष्टुभम्बृहदकं युञ्जानाः सुवराभरन्निदम्॥
 पञ्चभिर्धाता वि दधाविदं यत्तासाः स्वसृरजनयत्पञ्चपञ्च।
 तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च नाना रूपाणि क्रतवो
 वसानाः॥ त्रिंशत्स्वसार उप यन्ति निष्कृतं समानं
 केतुम्प्रतिमुश्चमानाः। [22]

ऋतूस्तन्वते कवयः प्रजानतीर्मध्येछन्दसः परि
 यन्ति भास्वतीः। ज्योतिष्मती प्रति मुश्चते नभो रात्रीं
 देवी सूर्यस्य व्रतानि। वि पश्यन्ति पशवो जायमाना
 नानारूपा मातुरस्या उपस्थे। एकाष्टका तपसा तप्यमाना
 जजान गर्भम्महिमानमिन्द्रम्। तेन दस्यून्यसहन्त देवा
 हन्तासुराणामभवच्छवीभिः। अनानुजामनुजाम्मामकर्त

स॒त्यं वद॑न्त्यन्विच्छ॑ ए॒तत्। भू॒यास॑म् [23]

अ॒स्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑ति॒ मा प्र यु॑क्त।
 अ॒भून्म॑म सु॒म॒तौ वि॒श्ववे॑दा॒ आष्ट॑ प्रति॒ष्ठाम॑वि॒दद्धि॑ गा॒धम्।
 भू॒यास॑मस्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑ति॒ मा प्र यु॑क्त।
 प॒ञ्च व्यु॑ष्टी॒रनु॑ प॒ञ्च दो॒हा गा॑म्पञ्च॒नाम्नी॑मृ॒तवो॑ऽनु॒ पञ्च॑।
 प॒ञ्च दि॑शः प॒ञ्चद॑शेन॒ कृ॒ताः स॑मा॒नमू॑र्ध्नी॒रभि॑ लो॒कमे॑कम्॥
 [24]

ऋ॒तस्य॑ गर्भः॑ प्रथ॒मा व्यू॑ष्य॒पामे॑का॒ महि॑मान॒म्बिभ॑र्ति।
 सूर्य॑स्यैका॒ चर॑ति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यै॑का॒ सवि॑तैका॒ नि य॑च्छति।
 या प्रथ॒मा व्यौ॑च्छ॒त्सा धे॑नुर॒भव॑द्य॒मे सा नः॑
 पय॑स्वती धु॒र्ख्वोत्त॑रामु॒त्तरा॑ २ स॒माम्॑। शु॒क्रर्ष॑भा॒ नभ॑सा॒
 ज्योति॑षागा॒द्विश्व॑रू॒पा श॑ब॒लीर॒ग्नि॑कै॒तुः। स॒मा॒नम॑र्थः॑
 स्व॒प॒स्यमा॑ना॒ बिभ्र॑ती ज॒राम॑जर उ॒ष आ॑गाः। ऋ॒तूना॑म्प॒त्नीं
 प्रथ॑मेयमागा॒दह्ना॑ ने॒त्री ज॑नि॒त्री प्र॒जाना॑म्। एका॑ स॒ती
 बहु॑धोषो व्यु॑च्छ॒स्यजी॑र्णा॒ त्वं ज॑रय॒सि सर्व॑म॒न्यत्॥ [25]

अस्यङ्कपञ्चन्दन्वयसि १ शब्द ॥ 12 ॥

अ॒ग्ने जा॒तान्प्र॑ णु॒दा नः॑ स॒पत्नान्प्र॑त्यजा॒ताज्ञा॑तवेदो नुदस्व।

अस्मे दीदिहि सुमना अहेडन्तव स्या५ शर्मन्निवरूथ उद्वित्।
 सहसा जातान्त्र णुदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताज्ञातवेदो नुदस्व।
 अधि नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वयः३ स्याम् प्र णुदा नः
 सपत्नान्। चतुश्चत्वारि५शः स्तोमो वर्चो द्रविण५ षोडशः
 स्तोम ओजो द्रविणम्पृथिव्याः पुरीषमसि [26]

अप्सो नाम। एवश्छन्दो वरिवश्छन्दः शम्भूश्छन्दः
 परिभूश्छन्द आच्छच्छन्दो मनश्छन्दो व्यचश्छन्दः
 सिन्धुश्छन्दः समुद्रं छन्दः सलिलं छन्दः संयच्छन्दो
 वियच्छन्दो बृहच्छन्दो रथन्तरं छन्दो निकायश्छन्दो
 विवधश्छन्दो गिरश्छन्दो भ्रजश्छन्दः सष्टुच्छन्दोऽनुष्टुच्छन्दः
 ककुच्छन्दस्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दोऽङ्कुपं छन्दः [27]

पदपङ्क्तिश्छन्दोऽखरपङ्क्तिश्छन्दो विष्टारपङ्क्तिश्छन्दः
 खपुरो भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः परखश्छन्द एवश्छन्दो
 वरिवश्छन्दो वयश्छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो
 विष्पर्धाश्छन्दश्छुदिश्छन्दो दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं छन्दोऽङ्गाङ्गं
 छन्दः॥ [28]

अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद्रविणस्युर्विपन्यया॥ समिद्धः
 शुक्र आहुतः॥ त्व९ सोमासि सत्पतिस्त्व९ राजोत
 वृत्रहा। त्वम्भद्रो असि क्रतुः॥ भद्रा ते अग्ने स्वनीक
 संदृग्घोरस्य सतो विषुणस्य चारुः। न यत्ते शोचिस्तमसा
 वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः॥ भद्रं ते अग्ने
 सहसिन्ननीकमुपाक आ रोचते सूर्यस्य। [29]

रुशद्दृशे ददृशे नक्तया चिदरूखितं दृश आ रूपे अन्नम्।
 सैनानीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवा९ आयजिष्ठः स्वस्ति।
 अदब्धो गोपा उत नः परस्या अग्ने द्युमदुत रेवद्दिदीहि।
 स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धेहि यजथाय देव।
 यत्सीमहि दिविजात प्रशस्तं तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्।
 यथा होतर्मनुषः [30]

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजासि। एवानो अद्य
 समना समानानुशन्नग्र उशतो यखि देवान्॥ अग्निमीडे
 पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्। होतार९ रत्नधातमम्॥
 वृषा सोम द्युमा९ असि वृषा देव वृषव्रतः। वृषा धर्माणि
 दधिषे॥ सान्तोपना इद९ हविर्मरुतस्तञ्जुष्टना युष्माकोती

रि॒शाद॑सः॥ यो नो॒ मर्तो॑ वसवो दु॒र्हणा॒युस्ति॒रः स॒त्यानि॑
मरुतः [31]

जिघा॑ंसात्। द्रुहः॑ पाश॒म्प्रति॑ स मु॒चीष्ट॑ तपि॒ष्ठेन॑
तप॑सा हन्तना॒ तम्। सं॒व॒त्स॒रीणा॑ म॒रुतः॑ स्व॒र्का उ॑रु॒ख्यया॑
सग॑णा॒ मानु॑षेषु। ते॒ऽस्मत्पा॑शा॒न्त्र मु॑ञ्चन्त्व॒हंसः॑ सा॒तप॑ना
म॒दि॒रा मा॑दयि॒ष्णवः॑। पि॒प्री॒हि दे॒वाः उ॑श॒तो य॑विष्ठ वि॒द्वाः
ऋतू॑र्ऋतुपते यजे॒ह। ये दै॒व्या ऋ॒त्विज॑स्तेभि॒रग्रे॑ त्व॒
होत॑रुणाम॒स्याय॑जिष्ठः। अग्रे॒ यद॑द्य वि॒शो अ॑ध्वरस्य होतः
पाव॑क [32]

शो॒चे वे॒ष्ट्वं हि॑ यज्वा॑। ऋ॒ता य॑जासि म॒हिना॑ वि
यद्भू॑र्ह॒व्या व॑ह यविष्ठ॒ या ते॑ अ॒द्य। अ॒ग्निना॑ र॒यिम॑श्नव॒त्पोष॑मे॒व
दि॒वेदि॑वे। य॒शसं॑ वी॒रव॑त्तमम्॥ ग॒य॒स्फा॒नो अ॒मीव॑हा
व॑सु॒वित्पु॑ष्टि॒वर्ध॑नः। सु॒मि॒त्रः सो॒म नो॑ भव। गृ॒हमे॑धास॒ आ
ग॑त॒ मरु॑तो॒ माप॑ भूतन। प्र॒मु॒ञ्चन्तो॑ नो॒ अ॒हंसः॑। पू॒र्वीभि॑र्हि
द॑दाशि॒म श॒रद्वि॑र्मरुतो व॒यम्। महो॑भिः [33]

च॒र॒ष्णीना॑म्। प्र बु॒ध्रिया॑ ईरते वो॒ महा॑ं॒सि प्र॑
णा॒मानि॑ प्रयज्यवस्तिरध्वम्। स॒ह॒स्रि॒यं द॒म्य॑म्भा॒गमे॑तं

गृहमेधीयम्मरुतो जुषध्वम्। उप यमेति युवतिः सुदख्यं
 दोषा वस्तोर्हविष्मती घृताची। उप स्वैनमरमतिर्वसूयुः।
 इमो अग्ने वीततमानि हव्याजस्रो वखिष देवतातिमच्छ। प्रति
 न ई५ सुरभीणि वियन्तु। क्रीडं वः शर्धो मारुतमनर्वाण५
 रथेशुभम्। [34]

कण्वा अभि प्र गांयत। अत्यासो न ये मरुतः स्वश्चो
 यख्यदृशो न शुभयन्त मर्याः। ते हर्म्येष्ठाः शिशवो न शुभ्रा
 वत्सासो न प्रक्रीडिनः पयोधाः। प्रेषामज्मेषु विथुरेवं रेजते
 भूमिर्यामेषु यद्ध युञ्जते शुभे। ते क्रीडयो धुनयो भ्राजदृष्टयः
 स्वयम्महित्वम्पनयन्त धूतयः। उपह्वरेषु यदचिध्वं ययिं वयं
 इव मरुतः केन [35]

चित्पथा। श्रोतन्ति कोशा उप वो रथेष्वा घृतमुख्यता
 मधुवर्णमर्चते। अग्निमग्नि५ हवीमभिः सदा हवन्त विश्पतिम्।
 हव्यवाहम्पुरुप्रियम्। त५ हि शश्वन्त ईडते स्रुचा देवं
 घृतश्रुता। अग्नि५ हव्याय वोढवे। इन्द्राग्नी रोचना दिवः
 श्रथद्वृत्रमिन्द्र वो विश्वतस्परीन्द्रं नरो विश्वकर्मन् हविषा
 वावृधानो विश्वकर्मन् हविषा वर्धनेन॥ [36]

रुश्मिरंसि राज्यस्ययं पुरो हरिकेशोऽग्निर्मूर्धेन्द्राग्निभ्यां बृहस्पतिर्भूयस्कदस्यग्निना विश्वापाद्वजापतिर्मनसा कृत्तिका मधुंश्च
 समिद्विशान्द्वादश॥12॥ रुश्मिरंसि प्रति धेनुमंसि स्तनयिबुसर्निरस्यादित्यानां सप्तत्रिंशत्॥37॥ रुश्मिरंसि को अद्य युक्ते॥
 हरिः ओम्॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

॥ हरिः ओम्॥॥ तैत्तिरीयसंहिता चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः॥